1.3.2018

Dnro:
163/04/2018

Liikenne- ja viestintävaliokunta
liv@eduskunta.fi

Asiantuntijapyyntö perjantai 2.3.2018 HE 192/2017 vp

Viestintäviraston lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi Euroopan unionin verkko- ja tietoturvadirektiivin täytäntöönpanoon liittyvien lakien muuttamisesta

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Viestintävirastolta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi Euroopan unionin verkko- ja tietoturvadirektiivin (NIS-direktiivi) täytäntöönpanoon liittyvien lakien muuttamisesta.

Viestintävirasto kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksensä lakiehdotuksesta. Virasto tarkastelee lausunnossaan tietoyhteiskuntakaareen ehdotettavia muutoksia, jotka koskevat digitaalista infrastruktuuria, digitaalisia palveluja ja Viestintäviraston toimintaa.

Digitaalisen infrastruktuurin sääntely

NIS-direktiivin digitaalisen infrastruktuurin riskinhallinta- ja raportointivelvoitteet koskevat internetin yhdysliikennepisteitä (IXP, internet exchange point), internetin nimipalvelimia (DNS, domain name server) ja aluetunnuksia (kuten .fi ja .ax).

Lakiehdotuksessa todetaan, että Viestintävirasto on tulkinnut internetin yhdysliikennepisteiden ja nimipalvelinten kuuluvan yleisen teletoiminnan sääntelyn piiriin siltä osin, kun IXP:ssä liitetään yhteen yleisiä viestintäverkkoja ja DNS-palvelua tarjotaan osana internetyhteyspalvelua.

Edelleen lakiehdotuksessa todetaan, että .fi - ja .ax -aluetunnuksia säännellään jo ennestään tietoyhteiskuntakaaressa ja viranomaisen toiminnan julkisuutta (ml. tietoturvallisuutta) koskevassa säädännössä.

Viestintävirasto kannattaa ehdotuksen ratkaisua, jonka mukaan digitaalisesta infrastruktuurista ei anneta uutta erillisääntelyä.

Virasto toteaa kuitenkin, että jos EU:ssa vireillä olevassa sähköisen viestinnän direktiivien uudistuksessa tapahtuu muutok-

sia, jotka vaikuttavat teletoiminnan sääntelyn alaan näiltä osin, asiaa voi olla tarpeen arvioida myöhemmin uudelleen.

Digitaalisten palvelujen sääntely

NIS-direktiivin digitaalisten palvelujen sääntely koskee verkossa toimivan markkinapaikan tarjoajaa, hakukonepalvelun tarjoajaa sekä pilvipalvelun tarjoajaa. Näiden palveluiden tarjoajien täytyy huolehtia verkko- ja tietojärjestelmiinsä kohdistuvien riskien hallinnasta ja niillä on velvollisuus ilmoittaa tietoturvallisuuteen liittyvistä merkittävistä häiriöistä Viestintävirastolle sekä tietyissä tapauksissa yleisölle.

Digitaalisten palvelujen velvoitteet ehdotetaan säädettäväksi yleisellä tasolla tietoyhteiskuntakaaren 247 a §:ssä ja 275 §:ssä. Palveluita tulee koskemaan myös komission täytäntöönpanoasetus, jossa säädetään riskinhallinnassa huomioitavista tekijöistä sekä häiriöiden vaikutusten arvioinnin kriteereistä.

Viestintävirasto kannattaa ehdotusta digitaalisten palvelujen sääntelystä.

Viestintäviraston valvontatoiminta

Lakiehdotuksessa sisällytetään digitaalisten palvelujen tietoyhteiskuntakaaren 247 a §:ssä ja 275 §:ssä sekä komission täytäntöönpanoasetuksessa säädettävien velvoitteiden valvonta Viestintäviraston tietoyhteiskuntakaaren valvontatehtäviin (tietoyhteiskuntakaari 303 § Viestintäviraston yleiset tehtävät).

Lisäksi lakiehdotuksessa ehdotetaan säädettäväksi tietoyhteiskuntakaaren 313 §:ssä (Valvonta-asioiden käsittely Viestintävirastossa), että Viestintävirasto voi jättää digitaaliseen palveluntarjoajaan liittyvän asian tutkimatta, jos asialla on palveluiden riskinhallinnan kannalta vain vähäinen merkitys. Lakiehdotuksen perustelujen mukaan tavoitteena on, että asiat on käsiteltävä Viestintävirastossa ensisijaisesti lain 304 §:n mukaisena selvitystehtävänä.

Viestintävirasto kannattaa ehdotusta digitaalisten palvelujen valvonnasta.

Viestintäviraston erityiset tehtävät ja toimivaltuudet

CSIRT-toimija

NIS-direktiivi edellyttää CSIRT-toimijan nimeämistä kaikille säännellyille toimialoille. Verrattuna toimivaltaisen viranomaisen valvontatehtävään CSIRT-toimijaa voi luonnehtia operatiiviseksi palvelutoiminnaksi.

Lakiehdotuksen perusteluissa todetaan, että Viestintäviraston CERT-toiminta täyttää direktiivin vaatimukset CSIRT-toimijalle ja että Viestintävirasto toimisi CSIRT-toimijana kaikilla säännellyillä toimialoilla. Lakiehdotuksen perusteluissa todetaan myös,

että tietoyhteiskuntakaaren erityiset tehtävät kattavat lähtökohtaisesti myös kaikki NIS-direktiivin mukaiset toimialat.

Viestintävirasto yhtyy lakiehdotuksen arvioon siitä, että nykyinen CERT-toiminta vastaa luonteeltaan direktiivin vaatimuksia ja kannattaa CSIRT-palveluiden keskittämistä yhteen paikkaan Viestintävirastoon.

Lakiehdotuksessa Viestintäviraston erityisiä tehtäviä (304 §) ehdotetaan täydennettävän siten, viraston tehtävänä olisi kerätä tietoa paitsi verkko- ja viestintäpalvelujen sekä lisäarvopalvelujen tietoturvauhkista myös tietojärjestelmiin kohdistuvista tietoturvaloukkauksista sekä selvittää niitä.

Viestintävirasto kannattaa tietoyhteiskuntakaaren 304 §:ään ehdotettuja muutoksia, sillä niiden myötä viraston tehtävät kattavat selkeästi myös NIS-direktiivin myötä lain piiriin tulevat toiminnot, joissa usein on kysymys tietojärjestelmistä eli myös muista kuin verkkopalveluista, viestintäpalveluista tai lisäarvopalveluista.

Keskitetty yhteyspiste

NIS-direktiivissä edellytetään kansallisen keskitetyn yhteyspisteen (POC, point of contact) nimeämistä. Keskitetyn yhteyspisteen tehtävänä on yhteydenpito, jotta voidaan varmistaa jäsenvaltion viranomaisten rajat ylittävä yhteistyö ja yhteyspisteen olisi toimitettava yhteistyöryhmälle vuosittain tiivistelmäraportti, joka sisältää tiedot vastaanotettujen ilmoitusten lukumäärästä sekä maininta ilmoitettujen poikkeamien luonteesta, kuten turvallisuusloukkausten tyypit, niiden vakavuus tai niiden kesto.

Lakiehdotuksessa todetaan, että keskitetyn yhteyspisteen tehtävät ovat luonteeltaan operatiivisia ja toiminnalla on niin läheinen yhteys direktiivin mukaisen CSIRT-toimijan tehtäviin, että tämä tehtävä olisi luontevaa osoittaa Viestintävirastolle.

Lakiehdotuksessa keskistetyn yhteyspisteen tehtävä ilmenee tietoyhteiskuntakaaren 308 §:ään ehdotetusta lisäyksestä, jonka mukaan Viestintäviraston on toimittava yhteistyössä muiden jäsenvaltioiden verkko- ja tietoturvallisuutta valvovien viranomaisten, tietoturvaloukkauksiin reagoivien yksiköiden sekä EU:n verkko- ja tietoturvadirektiivin 10 artiklan mukaisen yhteistyöryhmän kanssa. Edelleen ehdotetaan, että Viestintävirasto toimittaa yhteistyöryhmälle vuosittain direktiivin 10 artiklan 3 kohdan mukaisen tiivistelmäraportin.

Viestintävirasto kannattaa ehdotusta tietoyhteiskuntakaaren 308 §:ään tehtävästä lisäyksestä.

Viestintäviraston tiedonsaanti- ja luovutusoikeudet

Viestintäviraston oikeus luovuttaa tietoja suomalaisille viranomaisille

Lakiehdotuksessa ehdotetaan tietoyhteiskuntakaaren 318 §:ään Viestintävirastolle oikeutta luovuttaa salassa pidettäviä tietoja

Liikenteen turvallisuusvirastolle, Energiavirastolle, Finanssivalvonnalle, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, jos se on näille säädettyjen tietoturvallisuuteen liittyvien tehtävien hoitamiseksi välttämätöntä.

Viestintävirasto pitää ehdotusta hyvänä ja tarpeellisena tehokkaan viranomaisyhteistyön mahdollistamiseksi.

Muiden viranomaisten oikeus luovuttaa tietoja Viestintävirastolle

Lakiehdotuksessa ehdotetaan tietyin edellytyksin Liikenteen turvallisuusvirastolle, Energiavirastolle, Finanssivalvonnalle sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tiedonluovutusoikeuksia Viestintävirastolle.

Viestintävirasto pitää ehdotuksia hyvinä ja tarpeellisina, jotta valvovien viranomaisten mahdollisuus luovuttaa salassa pidettäviä tietoja ei jää epäselväksi.

Vaikutukset viranomaistoimintaan

Viestintävirastolle lakiehdotuksessa esitetyt tehtävät vastaavat luonteeltaan niitä tehtäviä, joita virastolla on voimassaolevan lain nojalla ja tehtävät ovat luontevasti yhdistettävissä olemassa olevaan toimintaan.

Digitaalisten palvelujen valvonta, kaikkien NIS-direktiivin toimialojen CSIRT-palvelut ja keskitetyn yhteyspisteen tehtävät ovat kuitenkin sellaisia, joita Viestintävirasto ei ole hoitanut voimassa olevan lain perusteella.